

Волкова В. В.

канд. екон. наук, доцент
доцент кафедри фінансів і банківської справи
Донецького національного університету імені Василя Стуса

Шимко А-М. В.

студентка 3 курсу
ОП «Міжнародні економічні відносини»
Донецького національного університету імені Василя Стуса

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Постановка проблеми. У період повномасштабної війни в Україні виникає необхідність вирішувати актуальні проблеми. Воєнні дії мають значний вплив на економіку країни, наслідками яких є збитки. Страхування є тим, що надає компенсацію та відшкодування. Однак під час воєнних дій традиційні методи страхування не завжди покривають завданні збитки.

Метою роботи є аналіз тенденцій розвитку страхового ринку в Україні в період повномасштабної війни.

Основна частина. Закон України про страхування стверджує, що: «Страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій)» [1]. Це визначення дає чітке розуміння мети страхування – захист майна фізичних та юридичних осіб. Тобто страхування – це система економічних відносин, створена з метою захисту майнових інтересів громадян.

Зростання потреби у страхуванні стає ключовою причиною для виникнення страхового ринку. На нашу думку, страховий ринок – це сукупність економічних відносин між страховиками і страхувальниками для підтримки процесу купівлі-продажу страхових послуг.

Страховий ринок включає в себе страхові компанії (страховиків), що являють собою організації, які займаються страховою діяльністю. Їх основна мета полягає в укладанні страхових угод та управлінні страховим фондом [2].

Упродовж 2022–2023 рр. страхові компанії України зіткнулись із новими викликами, які пов'язані з окупацією територій, знищенням об'єктів нерухомості та релокацією бізнесу. Це призводить до зменшення кількості центрів обслуговування клієнтів, що ускладнює процес здійснення страхових виплат. Особливі труднощі виникають у компаніях, що спеціалізуються на страхуванні життя, що особливо актуально у випадках, пов'язаних зі страховими виплатами у зв'язку зі смертю застрахованих осіб на окупованих територіях.

Станом на 01.09.2023 в Державному реєстрі фінансових установ (ДРФУ) обліковувалося 107 страховиків, із них 12 – компанії зі страхування життя та 95 – компанії, що страхують все, окрім життя (табл. 1).

Таблиця 1 – Кількість страхових компаній в Україні за 2019–2023 рр.

Назва	2019	2020	2021	2022	2023
СК «non-life»	210	190	142	127	95
СК «life»	23	20	13	12	12
Загальна кількість	233	210	155	139	107

Джерело: розроблено на основі джерел [3]

Проаналізувавши табл. 1, можна помітити значне скорочення кількості страхових компаній, що триває і сьогодні. Серед причин цього спаду можна відслідкувати спочатку появу COVID-19, оскільки не всі компанії виявились спроможними працювати під час локдаунів. Далі вплинули зміни у 2020 році, оскільки з появою нового регулятора – Національного Банку України – почало більше уваги приділятися перевірці дотримання платоспроможності, прозорості та наявності відповідних ліцензій. З початку воєнної агресії у 2022 році страховий ринок почав зменшуватися ще стрімкіше.

До того ж внаслідок переміщень людей, тимчасового захоплення територій та фізичного знищення об'єктів нерухомості сталося зменшення кількості центрів обслуговування клієнтів страхових компаній. Обсяги продажів значно зменшились, особливо через роздрібні канали, і було отримано багато запитів від клієнтів щодо розірвання договорів страхування [4].

Далі проведемо аналіз динаміки премій зі страхування життя в Україні за період із 2019 до 2023 року (рис. 1). У 2019 році обсяг премій становив 4,62 млрд, у наступному році зріс до 4,8 млрд. 2021 рік відзначився значним зростанням на 18 % – до 5,6 млрд премій. Однак у 2022 році відбувся різкий спад на 16 % – зменшення до 4,7 млрд. Найбільше зростання було зафіксовано у 2023 році, коли обсяг премій знову збільшився на 19 % – до 5,6 млрд.

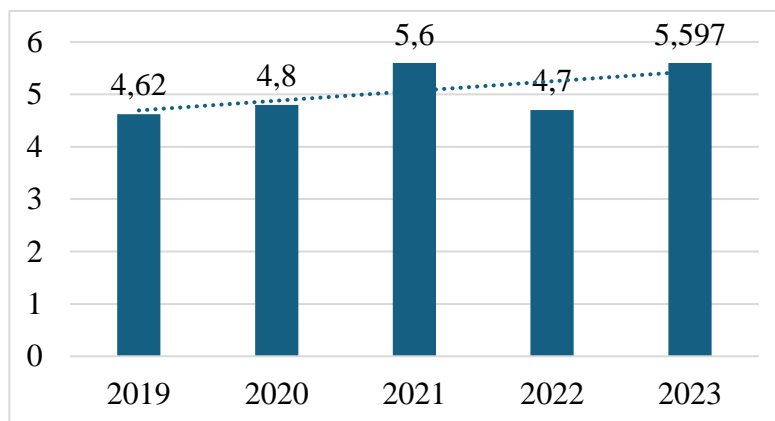

Рисунок 1 – Динаміка премій зі страхування життя, млрд грн

Джерело: розроблено на основі джерел [5, 6, 7]

Під час аналізу рис. 1 стає зрозуміло, що динаміка свідчить про нестабільність у страховому секторі життєвого страхування в Україні. Зміни у рівнях премій пов'язані з різними факторами, як-от економічні умови, воєнний стан, що призвів до змін на попит страхових послуг. Попри коливання, загальний тренд показує зростання популярності страхування життя у країні, що може свідчити про збільшення усвідомленості громадянами важливості захисту свого майбутнього та фінансової безпеки.

Висновки. Аналіз стану страхового ринку в Україні свідчить про його важливість для економіки країни, оскільки він спрямований на захист майнових інтересів громадян та юридичних осіб. Умови окупації територій та знищення майна стали викликом для страхових компаній, які звертають увагу на захист майна та фінансову стабільність клієнтів. Проте складна ситуація на окупованих територіях призвела до скорочення кількості страхових компаній та центрів обслуговування, що ускладнює процес страхових виплат та знижує обсяги продажів. Особливо вразливі у цих умовах компанії, що спеціалізуються на страхуванні життя, через страхові виплати, пов'язані зі смертю застрахованих осіб на окупованих територіях.

Динаміка премій зі страхування життя свідчить про нестабільність у секторі, але також підтверджує зростання популярності страхування життя серед населення. Це вказує на усвідомленість громадянами важливості захисту майбутнього та фінансової безпеки. Однак для подальшого розвитку страхового ринку необхідне удосконалення правового регулювання та діяльності страхових компаній, особливо під час воєнного стану та у складних політичних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України про страхування. Розділ 1. Загальні положення. Стаття 1. Поняття страхування. Діє від 11 квітня 1996 року. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/z960085?an=410527&ed=2000_02_22
2. Кравченко В. Страхова компанія. *Фінанси*. 2022. URL: <https://livingfo.com/strakhova-kompaniia/>
3. Кількість страхових компаній в Україні з 2019 по 2023 роки. *Асоціація «Страховий бізнес»*. 2024. URL: <https://insurancebiz.org>
4. Під час дії воєнного стану ринок страхування продовжує працювати. *Національний банк України (офіційний сайт)*. 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pid-chas-diyi-voeyenno-go-stanu-rinok-strahuvannya-prodovjuye-pratsyuvati--rezultati-opituvannya>
5. Ринок страхування України: зростання премій у 2019 році. *СП Брокер*. 2019. URL: <https://spbr.com.ua/rinok-strahuvannya-zittya-ukraini-za-2019/>
6. Аналіз портфельів страховиків за страхування життя за 2020–2022 роки. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Презентація_аналіз_дослідження_портфельів_2020_22_life_07_11_2023.pdf?v=7
7. Огляд небанківського фінансового сектору. *Національний банк України*. 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/obsyagi-poslug-strahovikiv-jittya-ta-kredituvannya-finkompaniyami-zrostali--oglyad-nebankivskogo-finansovogo-sektoru-za-iv-kvartal>